

การใช้ชุดการเรียนรู้ “Di Buemang” เพื่อส่งเสริมความคิดรวบยอด
ทางภูมิศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย
Using “Di Buemang” Learning Package to Enhance
Geographical Concepts for Young Children

อารีนา มะแดเฮาะ¹ ปิยะนันท์ หิรัณย์ชโลธร² ชลาธิป สมาหิโต³
Arina Madaehoh, Piyanan Hirunchalothorn, Chalatip Samahito

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการใช้ชุดการเรียนรู้ “Di Buemang” เพื่อส่งเสริมความคิดรวบยอดทางภูมิศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย ซึ่งเป็นการวิจัยกึ่งทดลองมีกลุ่มเป้าหมายเป็นเด็กปฐมวัยจำนวน 13 คน กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 3 มีอายุระหว่าง 5-6 ปี โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย ชุดการเรียนรู้ “Di Buemang” และคู่มือการใช้ชุดการเรียนรู้ “Di Buemang” เพื่อส่งเสริมความคิดรวบยอดทางภูมิศาสตร์ แบบทดสอบความคิดรวบยอดทางภูมิศาสตร์ แบบสังเกตพฤติกรรมและแบบประเมินความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อชุดการเรียนรู้ “Di Buemang” วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า หลังการทดลอง เด็กปฐมวัยมีความคิดรวบยอดทางภูมิศาสตร์ที่สูงขึ้นทุกด้านโดยเรียงจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ด้านความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ($\mu = 9.84$, $\sigma = 0.37$) ด้านสิ่งต่างๆรอบตัว ($\mu = 9.23$, $\sigma = 0.72$) และด้านตำแหน่ง ที่ตั้ง ($\mu = 8.30$, $\sigma = 0.75$) นอกจากนี้ความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อชุดการเรียนรู้ “Di Buemang” โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.07$, $\sigma = 0.88$)

คำสำคัญ (Keyword): ชุดการเรียนรู้; ความคิดรวบยอดทางภูมิศาสตร์; เด็กปฐมวัย

Abstract

The purpose of this research was to study the effects of “Di Buemang” learning package to enhance geographical concepts for young children and

Received: 2022-07-18 Revised: 2022-08-27 Accepted: 2022-09-01

¹ หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาปฐมวัยศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์ Master of Education Program in Early Childhood Education Department of
Education Kasetsart University. Corresponding Author e-mail: arina.m@ku.th

² คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ Faculty of Education, Kasetsart University,
Bangkheng Campus

³ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ Faculty of Education, Kasetsart University,
Bangkheng Campus

the research was quasi experimental. The subject of this research was 13 young children who were studying in kindergarten level 3 ranging in age from 5 to 6 years old. choosing subject by purposive sampling. The research instruments were consisted of geographic activities and guides, geographical concepts test, observation form and satisfaction survey of parents about “Di Buemang” learning package. The quantitative data were analyzed by descriptive statistics frequency, percentage, mean, standard. The results showed that after using “Di Buemang” learning package, young children had higher geographical concepts in every aspect. When considered each concept in descending order as follows; the concept about human environment relationship ($\mu = 9.84$, $\sigma = 0.37$), the concept about things around us ($\mu = 9.23$, $\sigma = 0.72$) and the concept about location of things ($\mu = 8.30$, $\sigma = 0.75$). the level of parent’s satisfaction towards the “Di Buemang” learning package was found in overall was at a high level ($\mu = 4.07$, $\sigma = 0.88$).

Keywords: Learning package; Geographical concepts; Young children

บทนำ (Introduction)

ภูมิศาสตร์เป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างโลกและมนุษย์ ซึ่งช่วยให้เด็กปฐมวัย มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมได้อย่างถูกต้อง ภูมิศาสตร์ยังเป็นปรัชญาของสถานที่ หรือ Geography is the philosophy of place เพราะการศึกษาภูมิศาสตร์จะช่วยให้เด็กปฐมวัยเกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสถานที่และทิศทางได้เป็นอย่างดี (Gandy, 2007) จากการศึกษาและเล็งเห็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยในชั้นเรียน คือ การเผชิญเหตุการณ์ฉุกเฉินในการรับมือกับอัคคีภัย เนื่องจากอาคารเรียนชั้นปฐมวัยเป็นอาคารที่อยู่ติดกับห้องครัวของโรงเรียน ทำให้หากเกิดเหตุการณ์อัคคีภัยเด็กปฐมวัยมีปัจจัยเสี่ยงสูงที่อาจจะได้รับอันตรายจากเหตุการณ์ดังกล่าว ดังนั้นการส่งเสริมความคิดรวบยอดทางภูมิศาสตร์ช่วยให้เด็กปฐมวัยรับรู้ทิศทาง ตำแหน่งของตนเองไปสู่จุดรวมพลและทางออกที่ปลอดภัยเมื่อเกิดเหตุการณ์ฉุกเฉินได้ การพัฒนาแนวคิดสำคัญเรื่อง พื้นที่ ตำแหน่งและทิศทางเพื่อเอาตัวรอดในสถานการณ์วิกฤตหรือเหตุร้ายเป็นส่วนหนึ่งของการตระหนักรู้ในสถานการณ์หรือ Situation awareness อีกด้วย (รัฐพลี ภาคอรธ, 2563) การพัฒนาศักยภาพให้เด็กปฐมวัยให้มีความสามารถในการเผชิญเหตุการณ์ฉุกเฉินหรือภัยพิบัติได้อย่างเหมาะสมยังสอดคล้องกับนโยบายความปลอดภัยในสถานศึกษาที่มุ่งเน้นให้โรงเรียนพัฒนาระบบและกลไกในการดูแลความปลอดภัยให้แก่ผู้เรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา และสถานศึกษาด้วยการส่งเสริมกิจกรรมและพัฒนาหลักสูตรที่ช่วยป้องกัน ปลูกฝัง และปราบปรามจากภัยพิบัติและภัยคุกคามทุกรูปแบบ

จากสภาพแวดล้อมในโรงเรียนและชุมชนที่เป็นชาวไทยมุสลิมทั้งหมด ทำให้เด็กปฐมวัยขาดโอกาสในการเรียนรู้เรื่องความหลากหลายทางวัฒนธรรม การส่งเสริมความคิดรวบยอดทางภูมิศาสตร์ซึ่งเป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับการเชื่อมโยงผู้คนกับสถานที่ที่มีอัตลักษณ์ที่แตกต่างกัน การส่งเสริมความคิดรวบยอดทางภูมิศาสตร์จึงช่วยให้เข้าใจที่มาของตนเองจากพื้นที่และวัฒนธรรมที่แตกต่างก่อเกิดความรู้สึกตระหนักถึงประเพณีวัฒนธรรมและเรียนรู้ความแตกต่างหลากหลายในสังคมได้ (Fromboluti et al., 1999) ซึ่งจะช่วยให้เด็กปฐมวัยเกิดการพัฒนาความสำนึกในถิ่นที่หรือ sense of place อันจะนำไปสู่การพัฒนาการรับรู้ตัวตนหรือ sense of self (Yi-FU Tuan, 2001) ซึ่งสอดคล้องกับบริบทพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีกลุ่มคนอาศัยอยู่หลากหลายเชื้อชาติและศาสนาทั้งไทย - พุทธ มุสลิม และชาวไทยเชื้อสายจีน ความแตกต่างเหล่านี้เป็นที่มาของหลากหลายทางวัฒนธรรม ดังนั้นภูมิศาสตร์จะช่วยให้เกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งกับผู้คนและสถานที่อาศัยอันมีส่วนในการพัฒนาด้านสังคมและอารมณ์ของเด็กปฐมวัยต่อไป (Epstein, 2009)

นอกจากนี้จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้เด็กปฐมวัยและผู้ปกครองใช้เวลาอยู่ที่บ้านเป็นส่วนใหญ่และผู้ปกครองส่วนใหญ่ขาดโอกาสทำงานหารรายได้จึงปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตสู่การพึ่งพาธรรมชาติมากขึ้น การส่งเสริมความคิดรวบยอดทางภูมิศาสตร์ซึ่งเป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมจะช่วยให้เด็กปฐมวัยเล็งเห็นความสำคัญและคุณค่าของทรัพยากรที่มีในท้องถิ่นต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ได้ และจากสถานการณ์ดังกล่าว ทำให้โรงเรียนปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอนในห้องเรียนสู่การสอนเป็นการสอนทางไกล เด็กปฐมวัยจะเรียนจากที่บ้านโดยมีผู้ปกครองคอยดูแลอย่างใกล้ชิด ผู้วิจัยจึงเลือกใช้ชุดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดรวบยอดทางภูมิศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย ซึ่งจะเป็นชุดกิจกรรมที่จัดขึ้นตามสภาพทางภูมิศาสตร์และวัฒนธรรมในท้องถิ่นของเด็กปฐมวัยโดยให้ผู้ปกครองคอยช่วยเหลือส่งเสริมเด็กปฐมวัยให้เรียนรู้ได้ด้วยตนเองตามตามคำแนะนำที่ระบุไว้อย่างเป็นลำดับขั้นและสามารถประเมินผลความก้าวหน้าของเด็กปฐมวัยได้ที่บ้าน โดยผู้วิจัยคอยให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้(ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2545)

ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนระดับปฐมวัยจึงสนใจที่นำชุดการเรียนรู้ “Di Buemang” เพื่อส่งเสริมความคิดรวบยอดทางภูมิศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย มาใช้พัฒนาความรู้ ความเข้าใจของเด็กปฐมวัยเกี่ยวกับความคิดรวบยอดทางภูมิศาสตร์ด้านตำแหน่งที่ตั้ง สิ่งต่างๆรอบตัวและความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เด็กปฐมวัยสามารถนำประสบการณ์ทางภูมิศาสตร์ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวันและต่อยอดสู่การศึกษาภูมิศาสตร์ในระดับที่สูงขึ้นได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives)

เพื่อศึกษาผลการใช้ชุดการเรียนรู้ “Di Buemang” เพื่อส่งเสริมความคิดรวบยอดทางภูมิศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1.รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษากึ่งทดลอง (Quasi - Experimental Research) ดำเนินการทดลองตามแบบแผน One Group Pretest - Posttest Design โดยศึกษาผลการใช้ชุดการเรียนรู้ “Di Buemang” เพื่อส่งเสริมความคิดรวบยอดทางภูมิศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัยทั้ง 3 ด้านได้แก่ ได้แก่ 1.ด้านตำแหน่ง ที่ตั้ง 2.ด้านสิ่งต่างๆรอบตัว 3.ด้านความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นเด็กปฐมวัย หญิง-ชายอายุ 5-6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนบ้านเจาะป้อมแม่ ตำบลป้อมมั่ง อำเภอรามัน จังหวัดยะลา จำนวน 13 คน โดยเด็กปฐมวัยทั้งหมดอาศัยในหมู่บ้านตะโลละละ ตำบลป้อมมั่ง มีบ้านเรือนในระแวกใกล้เคียงกัน มีวัฒนธรรมร่วมกันทั้งภาษา อาหาร การแต่งกาย และสามารถสื่อสารภาษามลายูซึ่งเป็นภาษาแม่ได้ดีแต่สามารถสื่อสารเป็นภาษาไทยได้อย่างจำกัด

3.เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่

1.ชุดการเรียนรู้ “Di Buemang” เพื่อส่งเสริมสำหรับความคิดรวบยอดทางภูมิศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย ผู้ศึกษาได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและตำราที่เกี่ยวข้องกับความคิดรวบยอดทางภูมิศาสตร์ จากการศึกษามาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดด้านสาระภูมิศาสตร์จากแนวทางการจัดการเรียนรู้ของรัฐมนตรีระดับปฐมวัย (American Psychological Association, 2019) มาตรฐานการเรียนรู้ภูมิศาสตร์ในประเทศต่างๆ ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศสิงคโปร์และประเทศไทย

2.คู่มือการใช้ชุดการเรียนรู้ “Di Buemang” เพื่อส่งเสริมสำหรับความคิดรวบยอดทางภูมิศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและตำราที่เกี่ยวข้องกับความคิดรวบยอดทางภูมิศาสตร์ จากการศึกษามาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดด้านสาระภูมิศาสตร์จากแนวทางการจัดการเรียนรู้ของรัฐมนตรีระดับปฐมวัย(American Psychological Association, 2019) มาตรฐานการเรียนรู้ภูมิศาสตร์ในประเทศต่างๆ ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศสิงคโปร์และประเทศไทย และศึกษาขั้นตอนการสร้างชุดการเรียนรู้ของชัยยงค์ พรหมวงศ์(2545) โดยแบ่งเป็น 3 สาระ สาระ ละ 6 กิจกรรม รวมทั้งสิ้น 18 กิจกรรม ได้แก่ สาระที่ 1 Di Rumah (ดิ รูมาะ) : เรื่องราวเกี่ยวกับบ้าน สาระที่ 2 Di Sekolah (ดิ ซือโกเลาะ) : เรื่องราวเกี่ยวกับโรงเรียน และสาระที่ 3 Di Kampung (ดิ กำปง) : เรื่องราวเกี่ยวกับชุมชน

2.แบบทดสอบความคิดรวบยอดทางภูมิศาสตร์ของเด็กปฐมวัย เป็นแบบเลือกตอบ 3 ตัวเลือก โดยตัวเลือกจะเป็นรูปภาพ มีเกณฑ์ในการให้คะแนนคือตอบถูกให้ 1 คะแนน และหากตอบผิดให้ 0 คะแนน มีจำนวน 30 ข้อ คะแนนเต็ม 30 คะแนน โดยแยกเป็นความคิดรวบยอดทางภูมิศาสตร์รายด้าน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านที่1 ด้านตำแหน่งที่ตั้ง จำนวน 10 ข้อ ด้านที่ 2

ด้านสิ่งต่างๆรอบตัว จำนวน 10 ข้อและด้านที่ 3 ด้านความสัมพันธ์ของมนุษย์และสิ่งแวดล้อม จำนวน 10 ข้อ

3.แบบสังเกตพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความคิดรวบยอดทางภูมิศาสตร์

4.แบบประเมินความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อชุดการเรียนรู้ “Di Buemang” เป็นลักษณะแบบประเมินด้วยวิธีการประเมินแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มีระดับคะแนน 5 ระดับ โดยแบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ปกครอง

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความพึงพอใจของของผู้ปกครอง จัดอันดับความพึงพอใจเป็น 5 ระดับ ได้แก่ระดับความพึงพอใจมากที่สุด ระดับ 5 คะแนน และระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด ระดับ 1 คะแนน และแปลความตามหลักการแบ่งอันตรภาคชั้น (Class Interval) ดังนี้ ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 แสดงระดับความพึงพอใจมากที่สุด จนไปถึงค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 แสดงระดับการระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะ และความคิดเห็นเกี่ยวกับชุดการเรียนรู้ “Di Buemang”

4.การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองใช้ชุดการเรียนรู้ “Di Buemang” เพื่อส่งเสริมความคิดรวบยอดทางภูมิศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย มีขั้นตอนการดำเนินการทดลองดังนี้

ระยะก่อนการทดลอง ผู้วิจัยนำแบบทดสอบ pre -test เพื่อวัดความคิดรวบยอดทางภูมิศาสตร์ของเด็กปฐมวัย จากนั้นในระยะทดลองผู้ศึกษานำชุดการเรียนรู้ไปทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมาย โดยในระหว่างการทดลอง ผู้วิจัยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบบันทึกพฤติกรรมของเด็กปฐมวัย และระยะหลังทดลอง ผู้วิจัยนำแบบทดสอบ post-test เพื่อวัดความคิดรวบยอดทางภูมิศาสตร์ของเด็กปฐมวัยอีกครั้ง และสำรวจความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อชุด การเรียนรู้ “Di Buemang” โดยใช้แบบประเมินความพึงพอใจ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อนำข้อมูลมาประกอบการสรุปผลและการอภิปรายผลการศึกษาให้บรรลุตามวัตถุประสงค์การศึกษาต่อไป

5.การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการกำหนดสถิติที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับข้อมูลทางสถิติ เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย ใช้สถิติการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับการบรรยายพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความคิดรวบยอดทางภูมิศาสตร์ของเด็กปฐมวัยและโดยใช้สถิติวิเคราะห์การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนความคิดรวบยอดทางภูมิศาสตร์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทดลอง และความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อชุดการเรียนรู้ “Di Buemang” การโดยใช้สถิติการหาค่าเฉลี่ยร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย (Research Results)

จากวิเคราะห์ผลการทดสอบความคิดรวบยอดทางภูมิศาสตร์ของเด็กปฐมวัย จำนวน 30 ข้อ พบว่าคะแนนเฉลี่ยความคิดรวบยอดทางภูมิศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ก่อนการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 19.69 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.56 คะแนนต่ำสุด 15 คะแนน คะแนนสูงสุด 23 คะแนน ส่วนหลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 27.38 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.50 คะแนนต่ำสุด 24 คะแนน คะแนนสูงสุด 29 คะแนน เมื่อนำคะแนนเฉลี่ยความคิดรวบยอดทางภูมิศาสตร์ของเด็กปฐมวัยมาเปรียบเทียบ พบว่าเด็กปฐมวัยมีความคิดรวบยอดทางภูมิศาสตร์หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของแบบทดสอบความคิดรวบยอดทางภูมิศาสตร์ของเด็กปฐมวัย แยกเป็นรายด้านก่อนและหลังการใช้ชุดการเรียนรู้ “Di Buemang” พบว่า คะแนนเฉลี่ยความคิดรวบยอดทางภูมิศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ด้านตำแหน่ง ที่ตั้ง หลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ย ($\mu = 8.30$) สูงกว่าก่อนการทดลอง ($\mu = 5.23$) มีผลต่างของคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 3.07 คะแนน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานหลังการทดลอง ($\sigma = 0.75$) น้อยกว่าก่อนการทดลอง ($\sigma = 1.16$) มีผลต่างของค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.41

คะแนนเฉลี่ยความคิดรวบยอดทางภูมิศาสตร์ของเด็กปฐมวัยด้านสิ่งต่างๆรอบตัว หลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ย ($\mu = 9.23$) สูงกว่าก่อนการทดลอง ($\mu = 7.30$) มีผลต่างของคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 1.93 คะแนน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานหลังการทดลอง ($\sigma = 0.72$) น้อยกว่าก่อนการทดลอง ($\sigma = 1.03$) มีผลต่างของค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.31

คะแนนเฉลี่ยความคิดรวบยอดทางภูมิศาสตร์ของเด็กปฐมวัยด้านความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม หลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ย ($m = 9.84$) สูงกว่าก่อนการทดลอง ($m = 7.15$) มีผลต่างของคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 2.69 คะแนน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานหลังการทดลอง ($s = 0.37$) น้อยกว่าก่อนการทดลอง ($s = 1.14$) มีผลต่างของค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.77

จากการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความคิดรวบยอดทางภูมิศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมด้วยชุดการเรียนรู้ “Di Buemang” รายด้าน 3 ด้าน คือ ด้านตำแหน่ง ที่ตั้ง ด้านสิ่งต่างๆรอบตัวและด้านความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม พบว่าคะแนนเฉลี่ยความคิดรวบยอดทางภูมิศาสตร์ทั้ง 3 ด้านเพิ่มสูงขึ้นหลังการทดลองเมื่อเทียบกับก่อนการทดลอง โดยเรียงลำดับด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม รองลงมาคือ ด้านสิ่งต่างๆรอบตัวและด้านตำแหน่ง ที่ตั้ง ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความคิดรวบยอดความคิดรวบยอดทางภูมิศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดกิจกรรมด้วยชุดการเรียนรู้ “Di Buemang” แยกเป็นรายด้านก่อนและหลังได้รับการทดลอง

ความคิดรวบยอดทางภูมิศาสตร์ ของเด็กปฐมวัย	คะแนน เต็ม	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		ผล
		μ	σ	μ	σ	
ด้านตำแหน่ง ที่ตั้ง	10	5.23	1.16	8.30	0.75	เพิ่มขึ้น
ด้านสิ่งต่างๆรอบตัว	10	7.30	1.03	9.23	0.72	เพิ่มขึ้น
ด้านความสัมพันธ์ของมนุษย์ กับสิ่งแวดล้อม	10	7.15	1.14	9.84	0.37	เพิ่มขึ้น

การวิเคราะห์แบบสังเกตพฤติกรรมเด็กปฐมวัยต่อการใช้ชุดการเรียนรู้ “Di Buemang” ผู้วิจัยพบว่าเด็กปฐมวัยเข้าใจและแสดงออกถึงความคิดรวบยอดทางภูมิศาสตร์ได้ดีในเรื่องที่เด็กปฐมวัยคุ้นเคย โดยเริ่มต้นจากสาระเกี่ยวกับบ้านซึ่งเป็นเรื่องใกล้ตัวเด็กปฐมวัยมากที่สุด ไปสู่สาระที่ไกลตัวออกไป คือสาระเกี่ยวกับโรงเรียนและสาระเกี่ยวกับชุมชนตามลำดับ และในส่วนของความคิดรวบยอดทางภูมิศาสตร์ พบว่าเด็กปฐมวัยมีความรู้ความเข้าใจในประเด็นที่เด็กปฐมวัยมีประสบการณ์เดิมอยู่มากและสามารถสังเกตรับรู้ผ่านสื่อที่เป็นรูปธรรม ดังนี้

ความคิดรวบยอดด้านตำแหน่ง ที่ตั้ง (location of things) พบว่า เด็กปฐมวัยสามารถเข้าใจวิธีการสร้างและอ่านเครื่องมือทางภูมิศาสตร์อย่างง่ายได้ เช่น แผนที่บ้าน แผนที่โรงเรียน ด้วยการใช้สื่อภาพหรือสัญลักษณ์แทนที่สถานที่ต่างๆ รวมถึงการรู้จักคำบอก ตำแหน่ง ทิศทางและระยะทางของสิ่งต่างๆโดยใช้คำว่า หน้า หลัง บนล่าง ใกล้และไกลนั้น พบว่าเด็กปฐมวัยสามารถระบุได้ด้วยตนเอง แต่สำหรับชายและขวา เด็กปฐมวัยหลายคนยังต้องได้รับความช่วยเหลือจากผู้ปกครองเพื่อระบุซ้ายและขวา อย่างถูกต้องโดยไม่สลับกัน

ความคิดรวบยอดด้านสิ่งต่างๆรอบตัว (things around us) พบว่าเด็กปฐมวัยสามารถรับรู้และเข้าใจสิ่งที่พบเห็นอยู่รอบตัวเด็ก ผ่านการสังเกตและจดจำชื่อและลักษณะ ตลอดจนสามารถจำแนกกระหว่างสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น เด็กปฐมวัยสามารถอธิบายกิจกรรมของมนุษย์และสิ่งต่างๆที่สัมพันธ์กับอาคารหรือสถานที่ในท้องถิ่น สามารถอธิบายการเคลื่อนที่ของมนุษย์และขนส่งสินค้าในท้องถิ่น ด้วยการเลือกใช้ประเภทของยานพาหนะที่สัมพันธ์กับการใช้งานและระยะทางได้

ความคิดรวบยอดด้านความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม (human environment relationship) พบว่าเด็กปฐมวัยสามารถเข้าใจและอธิบายความสัมพันธ์ ความเชื่อมโยงสิ่งต่างๆรอบตัวสู่ตัวเด็กผ่านการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้ เด็กปฐมวัยอาศัยการใช้ประโยชน์ของตนเองจากทรัพยากรธรรมชาติที่พบในชีวิตประจำวันเช่น การทานอาหาร การแต่งกาย ฯลฯ สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการปรับตัวและการพึ่งพาอาศัยของมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ตลอดจนเรียนรู้เกี่ยวกับการรู้จักดูแลและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมใกล้ตัวได้

การวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อการใช้ชุดการเรียนรู้ “Di Buemang” เพื่อส่งเสริมความคิดรวบยอดทางภูมิศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย พบว่าความพึงพอใจในภาพรวมด้านต่างๆ อยู่ในระดับพึงพอใจมาก ($\mu = 4.07$, $\mu = 0.88$) เมื่อพิจารณาในรายละเอียด สรุปได้ดังนี้ ผู้ปกครองมีความพึงพอใจต่อชุดการเรียนรู้ “Di Buemang” ในอันดับแรกคือด้านผู้จัดทำ ($\mu = 4.43$, $\mu = 0.72$) รองลงมาคือ ด้านการออกแบบชุดการเรียนรู้ ($\mu = 4.33$, $\mu = 0.80$) ด้านกิจกรรม ($m = 4.00$, $s = 0.86$) ด้านการส่งเสริมความคิดรวบยอดทางภูมิศาสตร์ ($\mu = 3.80$, $s = 0.95$) และด้านเนื้อหา ($\mu = 3.79$, $\mu = 0.82$) ตามลำดับ ตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สรุปผลความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อชุดการเรียนรู้ “Di Buemang” เพื่อส่งเสริมความคิดรวบยอดทางภูมิศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัยในภาพรวมด้านต่างๆ ดังนี้

ความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อชุดการเรียนรู้ “Di Buemang” เพื่อส่งเสริมความคิดรวบยอดทางภูมิศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย	m	s	ระดับความพึงพอใจ	อันดับ
1.ด้านผู้จัดทำ	4.55	0.72	มากที่สุด	1
2.ด้านเนื้อหา	3.79	0.82	มาก	5
3.ด้านการออกแบบชุดการเรียนรู้	4.53	0.80	มากที่สุด	2
4.ด้านกิจกรรม	4.00	0.86	มาก	3
5.ด้านการส่งเสริมความคิดรวบยอดทางภูมิศาสตร์	3.80	0.95	มาก	4
ภาพรวม	4.07	0.88	มาก	

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการใช้ชุดการเรียนรู้ “Di Buemang” เพื่อส่งเสริมความคิดรวบยอดทางภูมิศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย ผลการศึกษาพบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมด้วยชุดการเรียนรู้ “Di Buemang” มีความคิดรวบยอดทางภูมิศาสตร์หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง ผู้วิจัยมีข้ออภิปราย 2 ประเด็น คือ ชุดการเรียนรู้ “Di Buemang” เพื่อส่งเสริมความคิดรวบยอดทางภูมิศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัยและความคิดรวบยอดทางภูมิศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ดังนี้

1.ชุดการเรียนรู้ “Di Buemang” ผู้ศึกษาได้ศึกษาเนื้อหา กิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาความคิดรวบยอดทางภูมิศาสตร์ จากหนังสือ ตำราและเอกสารต่างๆ ได้ออกแบบโดยยึดแนวคิดและหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย ปรัชญาการศึกษา มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด ด้านสาระ

ภูมิศาสตร์จากแนวทางการจัดการเรียนรู้ทั้งในและต่างประเทศ จากนั้นผู้ศึกษาจึงออกแบบกิจกรรมที่สอดคล้องความเป็นอยู่และวัฒนธรรมในท้องถิ่น มาช่วยพัฒนาความคิดรวบยอดทางภูมิศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย โดยแบ่งความคิดรวบยอดทางภูมิศาสตร์ได้ 3 ด้าน คือ 1.ความคิดรวบยอดด้านตำแหน่ง 2.ความคิดรวบยอดด้านสิ่งต่างๆรอบตัว 3.ด้านความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม โดยเลือกกิจกรรมให้สอดคล้องกับความเป็นอยู่และวัฒนธรรมในท้องถิ่นของกลุ่มเป้าหมาย การออกแบบกิจกรรมภายใต้ 3 สาระ ที่เรียงลำดับจากสาระเกี่ยวกับบ้าน สาระเกี่ยวกับโรงเรียน และสาระเกี่ยวกับชุมชน เป็นการจัดกิจกรรมให้เด็กปฐมวัยได้เรียนรู้จากสิ่งใกล้ตัวไปสู่เรื่องไกลตัวออกไปผ่านการใช้สื่อที่เป็นรูปธรรม ด้วยกิจกรรมในชุดการเรียนรู้ “Di Buemang” ที่มีความหลากหลายทั้งการประดิษฐ์ การประกอบอาหาร กิจกรรมเกม หรือการใช้นิทาน ทำให้เด็กปฐมวัยสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีความสุขและค้นหาคำตอบด้วยตัวเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด Learning by doing ของ Dewey (1959) ที่ว่าเด็กปฐมวัยนั้นสามารถเรียนรู้ได้ดีผ่านการลงมือปฏิบัติ สื่อของจริงและประสบการณ์ตรง นอกจากนี้จากการทำกิจกรรมร่วมกับผู้ปกครอง เด็กปฐมวัยยังได้รับการพัฒนา ช่วยเหลือในการเรียนรู้จากคำแนะนำของผู้ปกครอง ตลอดจนช่วยคิดและวางแผนในการกิจกรรมต่างๆ การทำงานแบบร่วมมือระหว่างเด็กปฐมวัยและผู้ปกครองจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยได้ดี สอดคล้องกับทฤษฎี Zone of Proximal Development ของ Vygotsky (1995) ที่ว่าการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยจะเกิดขึ้นเมื่อเด็กปฐมวัยพบกับกิจกรรมหรือสถานการณ์ที่ท้าทายเกินกว่าความสามารถในการแก้ไขปัญหาเพียงลำพังได้ แต่เมื่อเด็กปฐมวัยได้รับการช่วยเหลือ สนับสนุนหรือคำแนะนำจากผู้ที่มีความสามารถมากกว่าอย่างเหมาะสมแล้ว จะช่วยให้เด็กปฐมวัยมีประสบการณ์ในการแก้ไขปัญหามากขึ้นและเกิดการเรียนรู้ที่ดีขึ้น

2.ความคิดรวบยอดทางภูมิศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย ทั้ง 3 ด้าน คือด้านตำแหน่ง ที่ตั้งด้านสิ่งต่างๆรอบตัวและด้านความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม พบว่า หลังการทดลองคะแนนเฉลี่ยความคิดรวบยอดทางภูมิศาสตร์ของเด็กปฐมวัยเพิ่มสูงขึ้นทั้ง 3 ด้าน โดยเรียงลำดับด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุดคือ

ด้านความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม เนื่องจากกิจกรรมภายในชุดการเรียนรู้เน้นให้เด็กปฐมวัยเรียนรู้ผ่านการเล่นและการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง สอดแทรกเข้ากับชีวิตประจำวัน และเชื่อมโยงกับความเป็นอยู่ในท้องถิ่นและการดำรงชีวิตของเด็กปฐมวัยโดยตรง ทำให้เด็กปฐมวัยมีประสบการณ์และความรู้เดิมเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมอยู่มาก

เพราะการเรียนรู้จากประสบการณ์หรือ Experiential Learning เป็นกระบวนการสร้างความรู้ ทักษะ และเจตคติด้วยการนำเอาประสบการณ์เดิมของเด็กมาบูรณาการเพื่อสร้างการเรียนรู้ใหม่ ๆ ขึ้น (Kolb, 1984)

รองลงมาคือ ด้านสิ่งต่างๆรอบตัว เนื่องจากกิจกรรมภายในชุดการเรียนรู้เป็นกิจกรรมที่เรียนรู้เกี่ยวกับชื่อ ลักษณะและประโยชน์ของสิ่งต่างๆรอบตัวเด็ก จึงเกี่ยวข้องกับคลังคำศัพท์ ทักษะการสังเกตและทักษะความจำของเด็กปฐมวัยแต่บุคคล เด็กปฐมวัยที่มีคลังคำศัพท์มาก

ทักษะการสังเกตและทักษะความจำที่ดี สามารถทำกิจกรรมต่างๆเกี่ยวกับความคิดรวบยอดทางภูมิศาสตร์ด้านสิ่งต่างๆรอบตัวได้ดีและสามารถทำได้ด้วยตัวเอง แต่เด็กปฐมวัยบางส่วนสามารถได้ดีเพื่อได้รับความช่วยเหลือและคำแนะนำจากผู้ปกครองสอดคล้องกับทฤษฎี Zone of Proximal Development ของ Vygotsky (1995)

ด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านตำแหน่งที่ตั้ง เนื่องจากการเรียนรู้เกี่ยวกับตำแหน่งที่ตั้ง เป็นการเรียนรู้ที่มีการใช้สัญลักษณ์เข้ามาเกี่ยวข้อง กล่าวคือ สัญลักษณ์ต่างๆที่เกี่ยวข้องกับเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ เช่น แผนที่ แผนที่ แผนผัง เข็มทิศ ฯลฯ สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ของ Bruner (1956) ในขั้นใช้สัญลักษณ์และคิดรวบยอดหรือSymbolic Stage ซึ่งนับเป็น ขั้นสูงสุดของขั้นพัฒนาการคิดในการเรียนรู้ของมนุษย์ นอกจากนี้การทำเข้าใจเกี่ยวกับคำ บอกตำแหน่ง ทิศทาง เช่น บน ล่าง ซ้าย ขวา หน้า และหลัง ยังเกี่ยวข้องกับความสามารด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยที่ต้องได้รับการพัฒนาไปพร้อมๆกัน

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. การให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการนำชุดการเรียนรู้ไปใช้ ควรให้ความยืดหยุ่น ในวันเวลาในการทำกิจกรรมตามความเหมาะสมของแต่ละครอบครัว

2. การสื่อสารและการทำงานร่วมกับผู้ปกครองควรใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย โดยเฉพาะการสื่อสารในภาษาถิ่นที่ผู้ปกครองสามารถสื่อสารได้จะทำให้ข้อมูลที่ต้องการและครบถ้วน

3. เพื่อให้การคู่มือการใช้ชุดการเรียนรู้ได้ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพการเขียนบรรยายเพียงอย่างเดียวมันยังไม่เพียงพอ ควรจัดทำภาพประกอบการทำกิจกรรมในแต่ละขั้นหรือวิดีโอการสาธิตวิธีการใช้ชุดการเรียนรู้เพิ่มเติม

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรให้มีการชุดการเรียนรู้ “Di Buemang” ไปส่งเสริมหรือพัฒนาเด็กปฐมวัยด้านอื่นๆ เช่น ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ การส่งเสริมความเป็นพลเมืองในเด็กปฐมวัย การพัฒนาการรับรู้ในถิ่นฐาน ความรู้สึกเป็นเจ้าของในท้องถิ่น การตระหนักรู้เกี่ยวกับโลกและการมีความรู้ความเข้าใจในปัญหาสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

2. ควรมีการส่งเสริมความคิดรวบยอดทางภูมิศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย ผ่านการจัดประสบการณ์ในรูปแบบต่างๆ เช่น การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการ การจัดประสบการณ์เรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน การจัดประสบการณ์เรียนรู้โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน การจัดประสบการณ์เรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน การจัดประสบการณ์เรียนรู้ด้วยธรรมชาติเป็นฐาน การจัดการเรียนรู้แบบSTEM เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง (References)

- รัฐพลี ภาคอรธ. (2563). *เอาตัวรอดเมื่อเกิดเหตุกราดยิง*. สืบค้น 3 มกราคม 2565, จาก <https://www.chula.ac.th>
- สุธีรส ชูชื่น. (2555). พัฒนธรรมศึกษาใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้...ทางเลือกหรือทางรอด?. *วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. 8(2), 124-135.
- Dewey, J. (1959). *Experience and education*. New York: Macmillan Publishing Company.
- Emergency Management BC. (2556). *การเตรียมความพร้อมสำหรับกรณีฉุกเฉิน*. สืบค้น 3 มกราคม 2565, จาก <http://www.thaiconsulatevancouver.org>.
- Epstein, A.S. (2009). *Me, You, Us: Social-Emotional Learning in Preschool*. Ypsilanti, MI:HighScope.
- Fromboluti, C. S. and Seefeldt, C. (1999). *Early childhood: Where learning begins geography with activities for children ages 2 to 5 years of age*. Retrieved 28 December, 2021, from <http://teacherlink.ed.usu.edu/tlresources/reference/geography.pdf>.
- Gandy, S.K. (2007). Developmentally Appropriate Geography. *Social Studies and the Young Learner*. 20(2), 30–32.
- Kolb, D. (1984). *Experiential learning: Experience as the source of learning process*. City: Prentice Hall.
- Piaget, J. (1963). *The origins of intelligence in children*. New York: W.W. Norton & Company, Inc.
- The National Council for Geographic Education and the Association of American Geographers. (1984). *The Guidelines for Geographic Education*. Retrieved January 5, 2022, from <http://www.socialstudies.org>.
- Tuan, Y.-F. (2001). *Space and Place: The Perspectives of Experience*. 5th ed. Minneapolis: University of Minnesota Press.